

AV JORD ÄR DU KOMMEN

Världens befolkning växer samtidigt som våra matjordar utarmas. Men en ny lantbruksmetod – som bygger på vedertagen grundskolebiologi – kan bli både miljöns och människornas räddning.

TEXT REBECCA ÖHNFELDT ILLUSTRATION FREDRIK TJERNSTRÖM

Jordbrukslandskapet som vi är vana att se det. I framtiden kommer det troligtvis att vara beväxt i betydligt större utsträckning än idag.

EN VÅRDAG 1998, en bit öster om staden Bismarck i North Dakota, vankar den förtvivlade lantbrukaren Gabe Brown av och an. Familjen har med nöd och näppe klarat sig igenom de fyra föregående åren. Förödande hagelstormar har slagit ut i princip hela skörden gång på gång, och en snöstorm krävde livet av en stor del av gårdens boskap. De går på knäna. Gabe Browns fru Shelly Brown vill att de ska ge upp verksamheten, sälja och gå vidare. Men något får Gabe Brown att vilja fortsätta.

Den pressade ekonomiska situationen tvingar dock Brown att lämna invanda tankebanor. För att spara tid och pengar slutar han plöja och drar successivt ned på både konstgödsel och bekämpningsmedel. Han testar nya betesmetoder och kombinerar olika grödor för att jorden ständigt ska hållas beväxt. Och i takt med att han förundrad kan betrakta hur jorden sakta men säkert återhämtar sig, inser han att mycket av arbetet som har utförts på gården har gått emot naturens grundläggande principer.

Under de svåra åren påbörjade Gabe Brown, utan att veta om det, en resa mot att skapa vad som numera är ett av världens mest kända regenerativa lantbruk. I den självbiografiska boken *Dirt to soil* får läsaren följa familjen Brown från ruinens brant till en blomstrande verksamhet, i dubbel bemärkelse.

Idag tar familjen Brown varje år emot hundratals besökare till sin drygt 2 000 hektar stora ranch och Gabe

Brown är en flitigt anlita föreläsare världen över. Många vill förstå hur han genom att skala ned sina insatser inte bara har lyckats få jorden bördig igen, utan även sin verksamhet lönsam.

När Gabe och Shelly Brown tog över gården i början av 1990-talet var det ett konventionellt lantbruk med tunga maskiner. Varje år förlitade de sig på samma mönster av kraftig jordbearbetning med efterföljande konstgödsel och bekämpningsmedel. Boskap trampade sönder marken i sina hagar och flyttades sällan runt. Jordens mull-

”REGENERATIVT LANTBRUK HANDLAR OM ATT HÄRMA NATURENS PRINCIPER, INTE BETVINGA OCH TUKTA DEN.”
 – JÖRGEN ANDERSSON,
 LANTBRUKARE OCH LEDARE FÖR
 DET REGENERATIVA NÄTVERKET
 SAVORYS NORDISKA HUBB.

halt – vilken anger andelen organiskt material i jordens topplager och ger en fingervisning om dess bördighet – var nere på strax under 2 procent. Vattenupptagningsförmågan var dålig eftersom jorden var så hårt packad, vilket i sin tur hade lett till erosion. Skördarna var låga, ogräset behövde ständigt bekämpas – listan över problem var

lång. Gabe Brown försökte underhålla en verksamhet som onekligen var i ett skört tillstånd. Först när allt kollapsade kunde han börja bygga upp något nytt.

De senaste åren har vi översköljts med klimatrapporternas alarmerande siffror – FN:s hållbarhetsmål ska vara uppnådda om tio år, om temperaturen höjs med 2 grader kommer många samhällen att gå förlorade, vi befinner oss i den sjätte massutrotningen och uppåt 1 miljon arter riskerar att försvinna inom det närmsta decenniet. När det gäller matförsörjningen är det talet 60 som står i centrum. 60 är nämligen det antal år som FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation uppskattat att jordens matjordar kan brukas innan de blir obrukbara. En av samtidens största utmaningar är därför att förse en växande befolkning med mat utan att det utarmar jordarna och utan att vara ett fortsatt hot mot den biologiska mångfalden.

I BOKEN *Det här förändrar allt* från 2015 använder sig författaren Naomi Klein av begreppet extraktivism för att förklara människans nuvarande relation till naturen. Extraktivism beskriver ett förhållande där människan tar utan att ge något tillbaka. Sedan industrialismens intåg har människans extraktivism pågått utan större efterverkningar. Men efter många år av industriella jordbruksmetoder börjar jorden utarmas och maten som skördas blir allt mer näringsfattig. Vi måste helt enkelt komma på något nytt.

– Människor brukar jorden för att få mat, och det kommer vi fortsätta att ►

Bar jord betyder att betesdjuren varit för länge på samma plats. De regenerativa betesmetoderna innebär fler djur som flyttas runt ofta.

Idén om att betesdjur ger mer växtlighet kan verka motsägelsefull, men det är så det fungerar när djuren följer sitt naturliga betesmönster.

göra. Men i det regenerativa lantbruket finns en enorm potential i och med att vi kan gå från att hindra livet och naturen från att blomstra till att i stället skapa mer liv, mer biologisk mångfald, mer frodig växtlighet. Regenerativt lantbruk handlar om att härma naturens principer, inte betvinga och tukta den, säger lantbrukaren Jörgen Andersson, ledare för det globala regenerativa nätverket Savorys nordiska hubb.

Termen regenerativt lantbruk går att spåra tillbaka till 1980-talet, men det är under de senaste fem åren som termen har börjat leta sig utanför lantbrukskretsar.

– Den regenerativa lantbruksrörelsen lockar folk från många olika håll och det finns därför inte en massa tydliga rätt eller fel. Vad det handlar om är att sträva mot ett gemensamt mål. Det målet är att vitalisera ekosystemen. Hur man sedan väljer att uppnå det är inte hugget i sten, säger Märta Jansdotter, vd för Gröna gårdar och aktiv inom Nordiskt nätverk för regenerativt lantbruk.

Eftersom ekosystem kan se olika ut – en vattenpöl kan vara ett ekosystem på samma sätt som ett helt hav kan vara det – är ”vitala ekosystem” ett vitt begrepp som kan ses som ett paraply över hela den regenerativa rörelsen. Många praktiker, däribland Märta Jansdotter, verkar vilja undvika allt för snäva definitioner, men det finns ett antal återkommande praktiska principer som leder vägen mot vitalisering av lantbrukets ekosystem.

Faktum är att det är mer eller mindre grundskolebiologi som ligger till grund för det regenerativa lantbruket. Förnyelse och återbildning är nyckeltermer, och ett av huvudmålen är ökad jordhälsa, det vill säga att främja en frisk och näringsrik jord. Frisk jord kan ta upp och hålla vatten och näring bättre, den ger högre skördenivåer, näringsrikare grödor och står i större utsträckning emot angrepp. Vägen till bättre jordhälsa varierar beroende på platsens förutsättningar, men i stora drag handlar det om att göra som Gabe

Brown: bearbeta jorden så lite som möjligt, hålla den ständigt beväxt av flera olika grödor och i många fall integrera frigående betesdjur som sätter fart på fotosyntesen.

Att härma naturens principer går rakt emot det industrialiserade jordbruket, som i stället handlar om att nollställa en plats för att sedan kunna bruka den.

– Naken jord är sällsynt i naturen, och för den som sätter sig in i jordens biologi och fotosyntesen är det lätt att förstå varför, säger Jörgen Andersson.

”HÄR GÅR KORNA FRÅN ATT VARA ETT SLAGTRÄ I KLIMATDEBATTEN TILL ATT VANDRA UT I GRÄSET OCH GÖRA DET DE GÖR BÄST – BETA.”

OMRINGADE AV klorofyllstinn växtlighet står 300 kor, till hälften dolda av högt, vajande gräs. Deras bruna ryggar glänser i solen och de rör sig i sakta mak med huvudena nedsänkta i grönskan. Mitt bland korna står en smal man med fiskarhatt, jeans och en urblekt, blåvitrandig skjorta. Han har stora glasögon och ett öppet ansiktsuttryck, blicken skuggas av hattens brätten. Mannen heter Greg Judy och han driver Green Pastures Farm i Missouri. Precis som Gabe Brown och många andra regenerativa lantbrukare, anser han att betesdjur är avgörande för vitala ekosystem. Här går korna från att vara ett slagträ i klimatdebatten till att vandra ut i gräset och göra det de gör bäst – beta. ▶

REGENERATIVT LANTBRUK I KORTHET

Att regenerera innebär att återbilda eller förnya. Det övergripande målet är att skapa så vitala ekosystem som möjligt genom fokus på de fyra ekosystemprocesserna: vattencykeln, mineralcykeln, energiflödet och samspelet mellan arter. Regenerativa lantbrukare arbetar med att bygga upp motståndskraftiga system genom att bland annat ”odla” jorden. Rent praktiskt innebär det att minimera jordbearbetning, låta jorden beväxt så mycket som möjligt, odla många olika grödor och låta betande djur sätta fart på fotosyntesen. Agroforestry, conservation agriculture, permakultur, holistic management och holistic planned grazing/mob grazing/adaptivt bete är exempel på begrepp som dyker upp i samband med termen regenerativt lantbruk.

Betesdjur har dragit fram över jordens gräsbeväxta marker i miljontals år, det är därför dessa marker finns överhuvudtaget. Nyckeln ligger helt och hållet i hur djuren hanteras och det finns flera olika metoder för detta, såsom holistic planned grazing, mob grazing och adaptivt bete. Greg Judys hjord består av 300 kor som flyttas två gånger om dagen och de har sällan eller aldrig varit i närheten av en ladugård. Grundidén bakom dessa betesmetoder är att djuren används som ett sätt att få mer

”DJUREN KAN INTE SKADA VÄXTLIGHETEN GENOM ATT VARA FÖR MÅNGA. DET ÄR NÄR DE ÄR PÅ SAMMA PLATS FÖR LÄNGE SOM SKADORNA UPPSTÅR.”

växtlighet och det inte är antalet djur på en viss yta som räknas – det är i stället tiden på ytan som är helt avgörande. Djuren kan inte skada växtligheten genom att vara för många. Det är när de är på samma plats för länge som skadorna uppstår.

– Är djuren på en och samma plats för länge utsätts plantan för så kallad överbetning. Får de däremot beta av plantan för att sedan flyttas vidare fortsätter rötterna att arbeta eftersom plantan, som har väntat på att bli betad, aktiverar rötternas energilagrar. Den vill genast läka, vilket den gör genom att fortsätta växa, och för det behövs mer koldioxid som den tar från atmosfären. När betesdjuren får vara ute och göra det jobb de är anpassade för, bidrar de också med gödsel och en ökad biologisk mångfald, säger Märta

Jansdotter.

Varför har korna då blivit ett slagträ i debatten? Mycket på grund av den metan som bildas när korna idisslar och som de andas och fiser ut. Metangas är en växthusgas och därför anser vissa att kor ska bannlysas. Men här håller långt ifrån alla med.

– Det är i grunden felaktigt att klassa växthusgaser från betesdjur tillsammans med utsläppen från fossila bränslen. Kor kan förvisso skötas på ett sätt som bidrar till ökad växthuseffekt, men de kan också skötas på ett sätt som minskar växthuseffekten – ”It’s not the cow, it’s the how”, säger Jörgen Andersson.

Även koldioxidutsläpp från köttindustrin dyker upp bredvid metan i debatten. Som i de flesta studier om utsläpp av koldioxid har man här lagt ihop olika sorters utsläpp för att få ett samlat avtryck. Man tar dock inte hänsyn till vilket system djuren ingår i. I den industriella uppfödningen får djuren inte vara ute och beta så som de är skapade för att göra, utan lever merparten av sina liv instängda och matas med spannmål. Det är foder de inte är utvecklade för att äta och som odlas på mark som skulle kunna användas på ett mer klimateffektivt sätt.

En oberoende studie genomförd på den stora regenerativa ranchen White Oak Pastures i södra USA visade att det totala koldioxidavtrycket per kilo nötkött var minus 3,5 kilo, medan konventionellt nötkött i USA släpper ut motsvarande 33 kilo koldioxid per kilo kött. Trots att nyanseringen kring olika sorters utsläpp inte är med här visar siffrorna ändå att rätt skötta betesdjur bidrar till nettonegativa utsläpp av koldioxid.

JOHANNA BJÖRKLUND, forskare vid institutionen för naturvetenskap och teknik vid Örebro universitet, berättar att intresset för lantbrukets potential att binda kol ökar allt mer.

– Just nu släpper jordbruket ut mycket koldioxid på en global nivå, ►

INGEN BAR JORD

Inom regenerativt lantbruk vill man ha marken beväxt så långt det bara går. Det görs genom många olika sorters grödor som i olika kombinationer och växtföljd bygger upp ett motståndskraftigt system. Vissa grödor (exempelvis baljväxter) spelar en lite extra viktig roll i växtföljden eftersom de tar upp och lagrar nödvändig näring i form av kväve som de lämnar till efterföljande grödor (de kallas därför för fånggrödor). Endast levande växter utsöndrar genom sina rötter de ämnen marklivet behöver. Därför vill man ha levande rötter i jorden i så stor utsträckning som möjligt. Att i största möjliga mån hålla jorden täckt med en odlad mångfald är avgörande för mikrolivets vitalitet och bidrar bland annat till att hindra jorden från att erodera och håller även önskade angrepp borta.

En regenerativ lantbrukare måste tycka om att fundera. Att odla i samklang med naturen är ett kunskapsintensivt arbete.

FOTOSYNTESEN

Över 90 procent av allt liv på planeten finns i jorden och hela den undre världen är beroende av växtlighet. Genom fotosyntesen omvandlar växter, med hjälp av solljus och vatten, koldioxid från atmosfären till näring som mikrolivet i jorden behöver. Växternas rötter är inte bara sugrör som förser livet under ytan med näring – de är tvåfliga vägar som transporterar viktiga byggstenar åt båda hållen. De regenerativa betesformerna baseras på fotosyntesen. Det som händer under rätt sorts bete är att plantan utsätts för en positiv stress som leder till konstant fotosyntes, eftersom den vill utsöndra mer näring till alla hungriga mikrober i rotsystemet, så att den i sin tur kan bli försedd med den näring den behöver från jorden för att växa. Det blir helt enkelt rusningstrafik på den tvåfliga vägen.

men möjligheten att det kan binda mer kol än det släpper ut finns. Fokuserar man på jordens och växternas potential till kolbindning får man dessutom bördigare jordar, säger hon.

Att studera hur mycket kol som kan bindas beroende på hur jorden brukas är något som det nystartade icke-vinstdrivande projektet svenskkolinlagring, se arbetar med. Målet är att designa en plattform som låter företag, organisationer och privatpersoner betala svenska lantbrukare för åtgärder som binder kol. Biologen Jessica Johansson ingår i projektgruppen.

”HUR KAN VI TRO ATT VI SKA KUNNA FÖRSÖRJA FLER MÄNNISKOR OM VI INTE INVESTERAR OCH BYGGER UPP LANDSKAPEN SOM FÖDER OSS?”

– MÄRTA JANSBOTTER, VD, GRÖNA GÅRDAR

– Vi som ligger bakom projektet har en bakgrund inom miljö och hållbarhetsarbete. Vi har insett att matproduktion är ett kritiskt område som idag ofta har en negativ miljöpåverkan, men som har stor potential att ha en positiv påverkan. Vid det här laget vet vi att koldioxid som flyttas från atmosfären och binds som kol i marken leder till bättre jordhälsa och högre avkastning. Det förbättrar med andra ord det svenska jordbrukets långsiktiga produktivitet – en ekvation som alla vinner på, säger hon.

Projektet har stöd från bland annat Vinnova och EU-satsningen EIP-Agri och involverar både forskare och aktörer från matindustrin. Men de viktigaste deltagarna är så klart lantbrukarna själva, det är deras metoder som ska

mätas och utvärderas för att plattformen ska kunna bygga upp ett tillförlitligt mätverktyg.

– Vi har just nu två spår: ett som fokuserar på redan kartlagda metoder och ett annat som inriktar sig på att de mer progressiva metoderna, där regenerativt lantbruk ingår, också ska bli mätbara. Vi märker att lantbrukare över hela spektrumet är mer intresserade av jordhälsa idag, från de som ligger i framkant till de som knappt har börjat tänka på att de kan arbeta med kolinlagring, säger Jessica Johansson.

DET VAR ÅR 2014 som FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation gick ut med uppskattningen att vi har 60 år kvar innan våra jordar blir obrukbara. Det går att vrida och vända på mycket när det kommer till lantbruk, men det går inte att komma ifrån att det vi ska äta växer i jorden. Fertil jord kan liknas vid naturens bankkonto – genom ohållbart brukande har vi gjort större och större uttag från jordkontot. Ändå anser många att en växande global befolkning endast kan födas med hjälp av ett storskaligt industrijordbruk. Men som det ser ut idag kommer endast 20–30 procent av världens mat från det industriella jordbruket.

– Det lantbruket vi har idag bygger inte matjord, ger oss rent dricksvatten och hög biologisk mångfald. Hur kan vi tro att vi ska kunna försörja fler människor om vi inte investerar och bygger upp landskapen som föder oss? Den som säger att det industriella jordbruket är den enda vägen för att föda världen lever i tron att ekosystem är industriella processer. Det är de inte, säger Märta Jansdotter.

De jämförelser om matproduktion som får medialt genomslag görs främst mellan konventionellt jordbruk och vanligt ekologiskt jordbruk, och baseras oftast på en så kallad livscykelanalys. Slutsatsen är att ekologiskt jordbruk är sämre för klimatet, eftersom det ger

lägre avkastning per hektar och därmed behöver större markyta för att producera en viss mängd mat jämfört med konventionellt jordbruk. I analysen bortser man dock från andra markanvändningsmetoder – som regenerativt lantbruk – och tar heller inte hänsyn till faktorer som är avgörande för matsäkerhet, som biologisk mångfald, jordkvalitet, giftspridning, vatten- och näringsupptagningsförmåga och systemets effektivitet som helhet.

– I Sverige behöver vi inte mer mat, kanske behöver vi i stället öka självförsörjningsgraden och minska matsvinnet. Vi måste också baka in olika ekosystemfunktioner när vi värderar matproduktionen – biologisk mångfald, slutna kretslopp och kolbindning är viktigare än att höja skörden. Ibland måste skörden kanske till och med sänkas för att ge plats åt annat, säger Johanna Björklund.

Jessica Johansson påpekar att vi måste fråga oss vad vi vill uppnå när vi producerar mat:

– Mängden skörd har länge varit i fokus, vi missar sådant som kolinlagring och näringsinnehåll. Vi kan inte ta mer av vår matjord som läget är nu, vi måste börja bygga jord. Det finns så mycket positiva bieffekter som följer med på köpet när vi odlar välmående jordar och de som lagrar in mer kol blir dessutom mindre beroende av insatsmedel, maskiner och därmed bränsle, säger hon.

PÅ ETT MAJSFÄLT i Kansas hoppar David Montgomery ur bilen. Den heta augustisolen bränner och han måste skydda ögonen mot det skarpa ljuset. Han böjer sig ned och tar upp en näve jord som han silar mellan fingrarna. Den påminner honom om livlös ökensand.

David Montgomery är professor i geomorfologi, och studerar därmed jordtyteprocesser och de effekter de har på landskapet och samhället. 2008 deltog han vid ett par seminarier om jordbrukets framtid, och började fun-

dera på om den ständiga jämförelsen av konventionellt och ekologiskt jordbruk inte var väldigt förenklad. Få personer berörde då att det är människans skötsel av jorden som ligger till grund för allt.

David Montgomery visste vid den här tiden inte om att han några år senare skulle bege sig ut på en resa för att besöka regenerativa lantbrukare över hela världen. Men det var dit hans fundering tog honom, och det är under den resan som han befinner sig på majsfältet i Kansas, där den livlösa jorden har brukats med hjälp av stora

”HAN FÅR FÖR FÖRSTA GÅNGEN PÅ MÅNGA ÅR HOPP OM ATT MÄNNISKAN KAN VARA EN KONSTRUKTIV KRAFT.”

mängder konstgödsel.

David Montgomery träffar bönder som brukar jordar på alla möjliga breddgrader, på gårdar i alla tänkbara storlekar och utföranden. Många av dem är regenerativa lantbrukare som har lyckats med konststycket att bli både mer produktiva och lönsamma, samtidigt som deras jordar sammantaget befinner sig i bättre skick än på mycket länge. Han får för första gången på många år hopp om att människan kan vara en konstruktiv kraft. 2017 presenterar David Montgomery sina observationer i boken *Growing a revolution – bringing our soils back to life*. Han konstaterar i den att det pågår en rörelse – en revolution – som sker på gräsrotsnivå. Den drivs inte av regeringar, utbildningsinstitutioner,

storföretag eller miljöorganisationer – utan av de regenerativa lantbrukarna själva. Lantbrukarna får varken bidrag eller uppmaningar, och trots skepsis från omgivningen jobbar de träget på med sina metoder. Vad är förklaringen till detta?

Jörgen Andersson tror att mentaliteten är avgörande.

– Det som förenar oss är att vi är early adopters. Vi är inte rädda för att göra sådant som andra tycker är dumt. Ska du hitta något fantastiskt kan du inte leta där alla andra letar. Sedan när vi upptäcker att vi genom våra val kan ha en enorm inverkan på ekosystemen vill vi så klart prata om det och hoppas att det är fler som vill haka på.

NÄR NÅGOT VERKAR vara för bra för att vara sant bör man begrunda de kritiska röster som gör sig hörda. Men inom jordbruksdebatten är mycket kritik styrd av ekonomiska intressen och lobbyism, vilket också kräver källkritiska glasögon. Lantbrukare själva vittnar om påståenden som kommer från företag som säljer insatsmedel, som att ”konstgödsel och bekämpningsmedel är nödvändigt om man ska odla storskaligt”. Med tanke på avsändaren reduceras trovärdigheten. Samma sak gäller med både utsädesföretag, maskintillverkare och andra aktörer inom jordbruksindustrin. Bli lantbrukare för självständiga riskerar försäljningen att minska och det motarbetas med alla medel.

Än så länge saknas också större studier som har tittat på lantbruk som tillämpar alla de regenerativa principerna. Exempelvis finns resultat från gårdar där man har slutat att plöja men sedan inte har tagit ett helhetstag och börjat arbeta ordentligt med jordhälsan. Det leder till att det inte händer något mätbart med jordens bördighet. En sådan studie kan med andra ord rikta kritik mot en av de principer som regenerativa lantbrukare tillämpar, men inte mot regenerativt lantbruk som helhet. ►

RHIZOSFÄREN

Mikrolivet i jorden består av bland annat svampar och bakterier, den symbios som dessa bildar med en plantans rötter kallas mykorrhiza. Runt plantans rötter hittar vi rhizosfären – zonen där det sker ett ständigt näringsutbyte. Plantan suger koldioxid ur atmosfären som omvandlas till näring, samtidigt som mikrolivet i jorden arbetar med att bland annat bryta ner mineraler och skapa organiskt material som förser växterna med den näring de behöver för att växa. Hur vi brukar jorden är avgörande för uppbyggnaden av dessa underjordiska system. Stora maskiner packar jorden för hårt för att maskar och mikroliv ska trivas och plöjning river upp mykorrhizan. Syntetisk näring som tillförs i stora mängder skapar lata växter som inte behöver kommunicera med mikrolivet utan i stället kan hämta näringen direkt från jordytan.

EFFEKTIVT REGN

En jord med aktiva mikroorganismer är bättre sammansatt eftersom mikroorganismerna utsöndrar föreningar som binder ihop partiklarna. En väl sammansatt jord kan hålla vatten bättre, vilket är avgörande för växtligheten. Hur mycket regn som kommer spelar liten roll – det är mängden vatten som jorden kan ta upp och hålla kvar som är avgörande. Det kallas för effektivt regn och är viktigt under exempelvis torra perioder med skyfall. Regn är en stor anledning till erosionen av dagens matjordar, eftersom jorden inte kan ta upp och hålla kvar vattnet. I stället spolas jorden bort, tillsammans med vattnet.

En anledning till att det regenerativa jordbruket hittills har sluppit kritik, och i stället mest väcker nyfikenhet, är att det är en rörelse med potential att förena olika läger. Jordbruksdebatter tenderar att vara för eller emot, där det ena lägret representeras av konventionella lantbrukare, och det andra av ekologiska. Men inom det regenerativa jordbruket vill man lyfta fram att vitala ekosystem, och jordhälsa är något som alla kan jobba emot. Det handlar helt enkelt om att utgå från sin plats och sina förutsättningar.

”VI TILLHÖR LANDSKAPET OCH INTE TVÄRTOM. VI BEHÖVER GE UPP ILLUSIONEN OM ATT KUNNA KONTROLLERA DET KOMPLEXA.”

– JÖRGEN ANDERSSON,
LANTBRUKARE OCH LEDARE FÖR
SAVORYS NORDISKA HUBB.

GABE BROWN BLEV lönsam efter att ha gått över till de regenerativa metoderna. Så varför har inte fler jordbrukare konverterat? Anledningarna är flera, och just pengar är en av dem. När mycket pengar har investerats i en produktionsmodell är det svårt att byta. Vana och kunskap är en annan anledning – i västvärlden är vi ungefär två generationer bort från de som brukade jorden utan en massa insatsmedel och tunga maskiner. Vi måste helt enkelt lära oss på nytt. Gruppträck nämns också: de som testat andra metoder måste orka stå på sig. – Om vi ska få riktig snurr på det här får maten vi producerar inte kosta mer än annan mat. Maten ska vara bäst för miljön, hälsan och plånboken. Punkt.

Där är personer som Gabe Brown hoppingivande, eftersom han både har kapat kostnader och producerar mer, bättre och billigare mat än sina kollegor, säger Jörgen Andersson.

Alla är överens om att lönsamhet ger hållbara och livskraftiga gårdar. Men det handlar inte bara om pengar eller kunskap.

– Omställningen är inte bara praktisk – vi måste börja tänka annorlunda kring jordbrukets funktion och det är det som händer just nu. Vi vet att vi inte kan vara kvar i det gamla, säger Johanna Björklund.

Enligt Jörgen Andersson handlar det om en total perspektivförskjutning:

– Vi människor tillhör landskapet och inte tvärtom. Vi behöver ge upp illusionen om att kunna kontrollera det komplexa. Makten över naturen har vi förvisso haft i 50 000 år. Men nu har det blivit dags att kombinera det ansvaret med ödmjukheten inför den. Låt oss kalla det för en ny insikt baserad på gamla erfarenheter, säger han.

MÅNGA AV DAGENS regenerativa gårdar visar att det är fullt möjligt att få näringsrik mat, lönsamma lantbruk, vitala ekosystem med välmående djur, växter, jord och människor – och minskade utsläpp av koldioxid.

– Förr var konformitet viktigt. Alla gubbar hade hatt, tappade du den var du praktiskt taget naken och behövde omgående köpa en ny. Jag vill tro att vi är i ett annat stadie av vår mentala utveckling nu. Och i takt med att vi människor utvecklas och tar mer ansvar, kan regenerativa lantbruk frodas. Fler och fler människor engagerar sig. Det ger mig hopp, säger Jörgen Andersson. ©

REBECCA ÖHNFELDT | är journalist och miljöhistoriker. Hon drömmer om ett alldeles eget litet ekosystem att ta hand om.

FREDRIK TJERNSTRÖM | är illustratör. Han ser lantbruket som en viktig del i en mer hållbar livsstil.